

HÅNDBOK

HVORDAN SNAKKE MED BARN OM VANSKELIGE TEMA

SAMTALER SOM ÅPNER

HÅNDBOK FOR HVORDAN EN KAN SNAKKE MED BARN
OM VANSKELIGE TEMA

GODE OG VONDE HEMMELIGHETER/ FORBYGGING

Snakk med alle barn om gode og vonde
hemmeligheter.

Snakk om redsel, og hva som kan hindre dem i å
fortelle

Snakk om:

- at barn kan vær redde for å bryte vonde
hemmeligheter
- at barn kan vær redde for å ikke bli trodd
 - at barn er redde for trusler
- at barn er redde for hva som kan skje om de
forteller

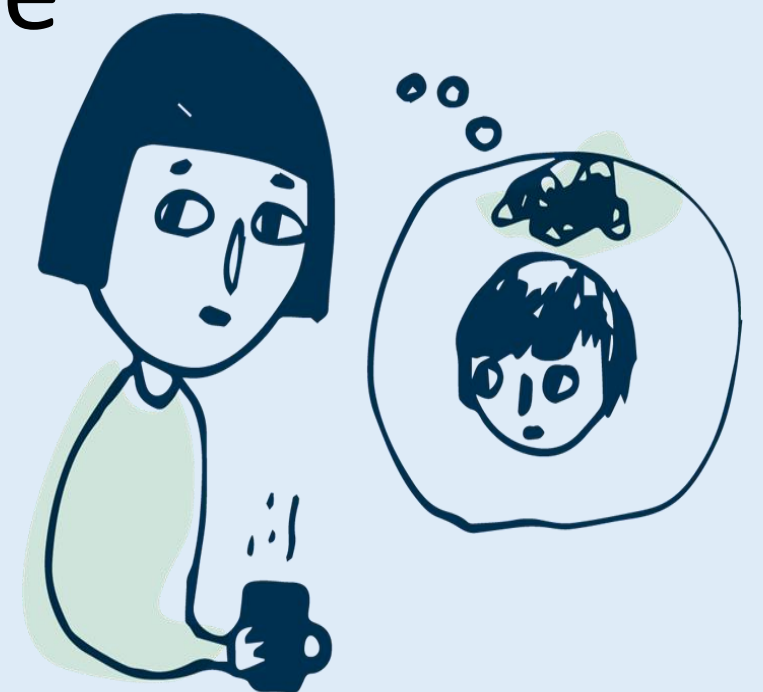
HVA SKAL TIL FOR AT BARN KAN FORTELLE?

- Det må skapes en anledning: Det er enklere å snakke mens en gjør noe annet, (eks. ta ut av oppvaskmaskinen, lek osv). Unngå møte-formen.
- Barnet må og oppleve at det er tillatt å fortelle. «Eg er en slik voksen du kan fortelle til»
- Generaliser: «eg kjenner mange barn som sier/gjør/skriver/har det akkurat som deg, og de har opplevd ting de ikke har turt å snakke om. Eg har lurt på om du og bærer på noe du ikke har turt å si....?

Å TA INITIATIV TIL EN SAMTALE

Barn opplever det vanskelig å initiere en samtale om tema som det ikke er etablert samtalevaner om, som er emosjonelt vanskelig å snakke om, og som ikke er snakket om tidligere

Det er derfor viktig at det er den voksne som tar initiativ og legger til rette for en samtale

Ta samtalen når barnet har «roet» seg, og er emosjonelt balansert. Ikke ta samtalen mens barnet griner og er oppskaket.

Du ser så sint/trist/lei deg ut. Hva har skjedd? Fortell det til meg

GENERELLE PRINNSIPP

Vis interesse, vær mottakelig og nøytral

Inviter til samtale på bakgrunn av signalene til barnet

Vær tilstede, nærværende og ha tid til barnet

Ikke press,- men tilrettelegg for at barnet kan fortelle

Husk: det er barnet som avdekker, ikke de voksne!

FASER I SAMTALEN

- Forberedelse
- Kontaktetablering
- Introduksjon til tema
 - Fri fortelling
 - Utdyping
 - Avslutning

FORBEREDELSE

Hva trengs av informasjon?

Hva kan barnet komme til å fortelle?

Hvordan vil du reagere om barnet forteller/ikke forteller?

Hvem kan du få støtte av?

Sørg for at barnet får noe å drikke

Ha tegnesaker tilgjengelig (barn som får tegne gir mer informasjon enn de som ikke får tegne)

Tenk over hvordan og hvor dere skal sitte

Alene eller sammen med en kollega

KONTAKTETABLERING

Skape tillitt og trygghet

Påpek noe positivt ved barnet

Gi barnet tid til å studere deg

Innvolver barnet- hjelpe til med å lage klart

INTRODUKSJON

Si hvorfor du vil snakke med barnet

Ta utgangspunkt i barnet sine signal:

Eg vil snakke med deg om...

I går sa/gjorde du...hva skjedde?... Fortell....

Det vil eg vite mer om...

Du ser så sin/trist/lei deg ut. Hva har skjedd?

Fortell det til meg

Er det noe du vil snakke om/spørre om?

FRI FORTELLING

I

METODISKE GREP:

Imperativ form

Gjenntakelse

Bekreftelse

Oppsummering

Lytt mer enn du snakker

Unngå for mange spørsmål

Fortell...

Hva skjedde...

Aktiv lytting: «Mhm, ja så da skjedde det. Fortell mer...»

Gjenta ordene til barnet, eller deler av setningen

Tål pauser....»Nå blei det stille. Eg lurte på hva du tenker på....»

Påpek det som skjer

HJELP BARNET MED Å UTDYPE FØLELSER OG OPPLEVELSER

«Hvordan er det å være deg da?»

Evt hjelpe barnet gjennom informert gjetting og/eller
generalisering:

«Eg har snakket med mange barn som har opplevd
det samme som deg, og de har sagt at de har vært
redde/lei seg/sinte/fortvila. Er det sånn for deg?»

OPPSUMMERING

Oppsummer det barnet har fortalt, gi barnet mulighet til å rette på oss, evt utdype.

Oppsummeringer underveis hjelper barnet til å fortsette i den frie fortellingen.

Om en skal skifte tema i samtalen er det lurt å ha en oppsummering av hva en har snakket om til nå, før en introduserer et nytt tema.

AVSLUTNING

Grov oppsummering

Fortell barnet hva som skal skje videre

Ros barnet for å ha snakket med deg

Snakk om et nøytralt tema/lukk samtalen

TEGNINGER OG ANDRE PRODUKT

Tas vare på. Kommenter de når de er uvanlige:

- hva er det du har tegnet her
- fortell meg om den tegningen
 - hva er dette?
 - hvem er det du har tegnet
- hva gjør og tenker den og den på tegningen

HJELPEARK SAMTALER MED BARN

FORBEREDELSE:

Kjennskap til barnet

- Hva vet jeg, hva må finne sted

Hvor skal samtalen finne sted?

Hjelpemidler?

- Tegning- barn forteller mer, både fakta og følelser, dersom de kan tegne samtidig + den som intervjuer stiller mer åpne spørsmål, lytter mer aktivt.

Hva kan barnet komme til å fortelle?

Hvordan vil jeg reagere dersom barnet forteller/ikke forteller?

Hvem kan jeg kontakte ved behov for bistand?

Hvilken informasjon kan jeg gi barnet

EGNE NOTATER:

KONTAKTETABLERING:

Påpeke noe positivt ved barnet slik at barnet føler seg sett

Ta barnet med i klargjøring av rommet, for eksempel bære inn vann. Gi barnet litt tid å «studere» deg.

INTRODUKSJON TIL TEMA:

Si hvorfor samtalen skal finne sted. «Da vi gikk tur i går sa du....», «I det siste har du sett så sint/glad/lei deg ut...», «Når barn blir så sinte som du ble tidligere, så er det ofte fordi de har det vondt inni seg...», «Noen har ringt/skrevet at de er bekymret for deg....», I dag skal vi snakke om....Er det noe du vil snakke om?»

FRI FORTELLING:

«Hva har skjedd? Fortell!»

Gjenta barnets ord

Tåle pauser, evt påpeke pauser, «Nå ble det jammen stille her. Jeg lurer på hva du tenker på...»

Lytt aktivt, «mm, ja, så da skjedde det, fortell mer...»

Dersom barnet ikke forteller, si noe om vonde hemmeligheter, grunner til at barn ikke tør å fortelle noe, «er det slik for deg? «Hva er det verste som kan skje om du forteller?»

UTDYPE OPPLEVELSE OG FØLELSER:

«Hvordan var det å være deg deg da?». Evt hjelpe barnet gjennom informert gjetning og/eller generalisering. «Jeg har snakket med mange barn som har opplevd det samme som deg, og de har sagt at de har vært redde/lei seg/sint/fortvilet. Er det slik for deg?»

OPPSUMMERING:

Oppsummere det barnet har fortalt, gi barnet mulighet til å rette på oss, evt utdype.

Oppsummeringer underveis hjelper barnet til å fortsette i sin frie fortelling. Dersom man skal skifte tema i samtalen er det lurt å ha en oppsummering av hva man har snakket om til nå, før man introduserer et nytt tema.

AVSLUTNING:

Rose barnet for å ha snakket med deg. Fortelle barnet hva som skjer videre. Snakke om noe hverdagslig for å runde av.

MICROØVELSER

Under finner dere 3 microøvelser dere kan bruke til praktisk øving av samtaleteknikkene

TRENINGSSOPPGAVE - ANASTASIA

1. Gruppen velger 1 voksen og 1 barn (resten er observatører og drøftingspartnere) 2. Veileder gir informasjon til hele gruppen:

Anastasia går i 2. klasse. Skolen opplever at hun ofte «forsvinner», mister fokus, og det virker som om hun ikke er helt til stede. Hun kan sitte og se ut av vinduet og reagerer ikke når læreren snakker til henne. Hun er engstelig og vil helst være i nærheten av en voksen hele tiden. Hun er ofte sist ut av klasserommet og har noen ganger spurt om å få være med lærer hjem etter skolen. Anastasia ser trist og lei seg ut.

Til den voksne: Du skal snakke med Anastasia og forsøke å få hennes historie

3. Barnet tas med bort fra gruppen og får sin historie. Snakk til barnet i første person

Anastasia: Du bor med mamma og stefar Bjørn. Mamma jobber ofte om kveldene og da er du alene hjemme med Bjørn. Du liker det ikke når Bjørn vil leke mamma og pappa og sove i din seng. Du får vondt og synes det er ekkelt. Ofte later du som om du sover og du spør ofte mamma om du kan få sove hos venninner i helgene. Bjørn har sagt at det må være hemmelig, hvis du sier noe kan mamma forsvinne.

4. Bruk av time-out: Det er lov å ta time-out for den som snakker med barnet. Den kan da henvende seg til gruppen for bistand og drøfting av veien videre.

TRENINGSOPPGAVE TIL GRUPPENE?

1. Gruppen velger 1 voksen og 1 barn (resten er observatører og drøftingspartnere) 2. Veileder gir informasjon til hele gruppen:

Hva har skjedd: Jens, 12 år, er mye sint på skolen. Han kan gå fra timene i raseri, etter å ha kastet bøker og veltet pulten. I friminuttene havner han ofte i konflikter med de andre barna, og noen ganger hender det at Jens slår, eller kaster ting etter andre.

I går skjedde det en episode der Jens og en annen gutt var uenige om frispark i fotballbingen. Jens dyttet til den andre gutten og ble dyttet tilbake, før en lærer kom til og fikk stoppet guttene. Læreren formante guttene og sa at det ikke er lov til å slå eller dytte når man er uenig. «Hvorfor ikke?» sier Jens, «det er voksne som slår dobbelt så hardt som meg»

Voksen: Du skal prøve å få tak i Jens sin historie

3. Barnet tas med bort fra gruppen og får sin historie. Snakk til barnet i første person

Jens:

Du bor med mamma, lillebror og pappa. Pappa har mistet jobben og er nå mye hjemme. Mamma og pappa krangler mye om penger og noen ganger dytter de hverandre når de krangler. Du prøver å passe på lillebror, slik at han ikke hører og ser alt. Blant annet setter du på musikk til han og holder han opptatt inne på rommet når du hører at mamma og pappa begynner å krangle. Noen ganger, når du blir sint hjemme eller ikke gjør leksene dine, har mamma dyttet deg. En gang slo mamma hardt i ansiktet ditt, men det fortjente du, for du var så frekk. Du tenker mye på mamma og pappa og syns det er vanskelig å konsentrere seg på skolen. Du kjenner at du blir fort sint og vet ikke helt hva som skjer.

Jens: Kjenn etter hva som åpner/lukker

4. Bruk av time-out: Det er lov å ta time-out for den som snakker med barnet. Den kan da henvende seg til gruppen for bistand og drøfting av veien videre.

TRENINGSOPPGAVE – Samtaler med barn

1. Gruppen velger 1 voksen og 1 barn (resten er observatører og drøftingspartnere) 2. Veileder gir informasjon til hele gruppen:

Hva har skjedd: Lise, 14, går på ungdomskolen. Hun klarer seg godt faglig og sosialt. Den siste uken har hun oppsøkt helsesøster flere ganger, med vondt i hodet og i magen. Hun virker ukonsentrert på skolen. Til helsesøster har hun snakket om en venninne som har en hemmelighet, noe dumt som har skjedd.

Voksen: Du skal prøve å få tak i Lise sin historie

3. Barnet tas med bort fra gruppen og får sin historie. Snakk til barnet i første person

Lise: I helgen skulle du overnatte hos en venninne. Det mamma og pappa ikke visste, var at foreldrene til venninnen var bortreist. Dere hadde funnet sprit i skapet til faren og drukket dette. Du ble kvalm og svimmel, men det var litt gøy. Senere på kvelden kom storebroren hjem med flere kamerater. De hadde mer drikke til dere. Du husker at du ble trett og uvel og gikk og la deg. Så våknet du av at en av guttene var oppe i sengen din og forsøkte å ta av deg buksen. Du klarte å skubbe han bort, men ble skikkelig redd. Nå er du redd for at han kan ha vært der inne lenge før du våknet, kanskje har han tatt bilder? Du er og bekymret for hva mamma og pappa vil si hvis de får vite det. Du har tenkt mye på det som skjedde og syns det er ekkelt. Det er vanskelig å konsentrere seg på skolen, du er redd for å treffe på denne gutten. Lise: Kjenn etter hva som åpner/lukker

4. Bruk av time-out: Det er lov å ta time-out for den som snakker med barnet. Den kan da henvende seg til gruppen for bistand og drøfting av veien videre.

5. Veileder stopper rollespill med jevne mellomrom og drøfter med gruppen hva vi ser. ☐ Andre valg? ☐ Hva kunne skjedd om/hvis man gjorde slik ☐ Dele egne erfaringer fra samtaler